

FINANSAL KİRALAMANIN KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İMALAT İŞLETMELERİNİN FINANSAL PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Ayten TURAN KURTARAN¹

ÖZ

Finansal kiralama (Leasing), özellikle finansman sıkıntısı nedeniyle üretimi aksatacak ve talebi karşılamayacak durumda olan işletmeler için yeniden üretken yapıya kavuşma ve piyasayı canlandırmak için kullanılan oldukça etkili bir finansman yöntemidir. İşletmelere finansman kaynağı sağlayarak yatırımların teşvik edilmesine önemli katkıda bulunan finansal kiralamanın Türkiye’de son dönemlerde iyi bir ivme kazandığı ancak ulaştığı noktanın dünya ülkeleriyle karşılaştırıldığında yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize ve Trabzon’da faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal kiralama ile ilgili görüşlerini ve finansal kiralamanın bu işletmelerin finansal performansı üzerindeki etkisini değerlendirmektir. Çalışmada, verilerin toplanmasında anket yönteminden yararlanılmış ve anket sonuçları SPSS istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, 413 küçük ve orta ölçekli imalat işletmesinin %29,8’inin finansal kiralamadan yararlandığı ve çoğunlukla, maliyet açısından avantajlı buldukları ve imalat makinesi alımı için bu yönteme başvurdukları tespit edilmiştir. Finansal kiralamadan yararlanılmamasının en önemli nedenlerinin ise ihtiyaç duyulmaması ve bu konuda yeterince bilgi sahibi olunmaması olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal performanslarını tespit etmek için hesaplanan finansal oranlardan duran varlık ve aktif devir hızı ile finansal kiralama işlemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Finansal Kiralama, Finansal Performans

Jel Sınıflandırması: G30, G31, G32

ANALYSING OF IMPACT OF LEASING ON FINANCIAL PERFORMANCE OF SMALL AND MEDIUM-SIZED MANUFACTURING ENTERPRISES

ABSTRACT

Leasing is a very effective financing method used to revitalize the market and to reach again the productive structure for businesses which are unable to meet demand and particularly disrupted their production due to financial difficulties. Leasing, contributing significantly to the promotion of investment by providing financial resources to the business, has gained a good momentum in recent years in Turkey, but the point reached are not sufficient when compared with the world countries. The purpose of this research, small and medium-sized manufacturing enterprises operating in Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize and Trabzon are evaluated the views related to leasing and the impacts on financial performance of leasing used the businesses. In the study, survey is carried out, and the results of survey are evaluated by means of SPSS statistics program. As a result of research, it is determined that 29,8% of 413 small and medium-sized manufacturing enterprises benefit from leasing and most of them apply to this method to take advantages in terms of cost and to acquire manufacturing machine. The fact that there is no need to leasing and not have enough information related to leasing are the most important reasons not used the leasing. So, it is determined to being a statistically significant relationship between leasing and fixed asset turnover and total asset turnover which are financial ratios calculated in order to determine financial performance of small and medium-sized manufacturing enterprises.

Keywords: SME, Leasing, Financial Performance

Jel Classification: G30, G31, G32

---

¹ Yrd.Doç.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü.
ayturan@ktu.edu.tr

1.Giriş

Son zamanlarda KOBİ'lere; katma değer ve istihdam yaratıcı etkileri, değişen pazar koşullarına hızlı uyum sağlama esneklikleri, büyük işletmeleri tamamlama yetenekleri, bölgeler arası dengeli büyümeye olumlu etkileri ve daha adil gelir dağılımına katkıları nedeniyle tüm ülkeler tarafından önem verilmektedir. Özellikle üretim faktörlerinden olan girişimciliğin bir üretim elemanı olarak işletmeye girmesini ve ekonomik değer yaratmasını kolaylaştırması nedeniyle KOBİ'lere verilen önem gittikçe artmaktadır (KOBİ Ekonomisi, 2003: 2). Son yıllarda uluslararası alanda aktif olan KOBİ'lerin sayısında dünyanın her yerinde artış olduğu ve ulusal firmalardan kesinlikle hem daha dinamik hem de daha hızlı büyüme eğiliminde oldukları görülmektedir (Knight, 2001: 156).

2005 yılı öncesine kadar Türkiye'de farklı kurumlar tarafından farklı tanımlamaları bulunan KOBİ'ler, 18.11.2005 tarihli 25997 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelik ile standart bir tanıma kavuşmuştur. Ancak 04.11.2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile KOBİ tanımı revize edilmiştir. Bu tanıma göre, 10 kişiden az istihdamı bulunan ve yıllık net satış hasılatı 1 milyon TL'yi aşmayan işletmeler "mikro ölçekli KOBİ", 50 kişiden az istihdamı bulunan ve yıllık net satış hasılatı 8 milyon TL'yi aşmayan işletmeler "küçük ölçekli KOBİ", 250 kişiden az istihdamı bulunan ve yıllık net satış hasılatı 40 milyon TL'yi aşmayan işletmeler "orta ölçekli KOBİ" olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'de KOBİ'ler 2013 yılında toplam işletme sayısının %99,8'ini, istihdamın %74,2'sini, maaş ve ücretlerin %54,7'sini, cironun %63,8'ini, faktör maliyetiyle katma değer %52,8'ini ve maddi mallara ilişkin brüt yatırımın %53,3'ünü oluşturmuştur. KOBİ'ler 2013 yılında en fazla ticaret sektöründe faaliyet göstermiştir ve ticaret sektöründe istihdamda en büyük paya sahip olmuştur.

KOBİ'ler 2014 yılında ihracatın %56,4'ünü, ithalatın %37,8'ini gerçekleştirmiştir. KOBİ'lerin ihracatının %35'i sanayi, %60,7'si ticaret sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'ler tarafından; KOBİ'lerin ithalatının ise %33,3'ü sanayi, %59,5'i ticaret sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmiştir.

2013 yılında imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin %60,8'inin düşük teknoloji ile çalıştığı ve düşük teknoloji ile çalışan küçük ve orta ölçekli imalat sanayi işletmeleri istihdamın %55,1'ini, faktör maliyetiyle katma değer %43,6'sını oluşturduğu tespit edilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2015).

Dünyanın birçok ülkesinde KOBİ'lerin korunması ve geliştirilmesi için bu kesimin ihtiyacı olan finansal ve teknolojik destekler veren kuruluşların mevcut olduğu ve KOBİ'lerin yasal düzenlemelerle korunması gerektiği kabul edilmektedir.

Türkiye'de KOBİ'lerin karşılaştıkları en önemli sorunun finansman sorunu olduğu birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Sariaslan (1996), Bekçi ve Usul (2001), Şahin (2011), Emir ve diğerleri (2012), Uluyol (2013) ve Kaya

(2014)'ün yaptıkları çalışmalarda, KOBİ'lerin birçoğunda finansman yöneticisinin olmadığını ve finansal yönetim görevinin muhasebeci, işletme sahibi ve genel müdür gibi kişiler tarafından yerine getirildiğini tespit etmişlerdir.

Ülke ekonomisinde KOBİ'lerin sahip olduğu öneme bağlı olarak ve finansal kaynaklı sorunların bütün bir ekonomiyi olumsuz etkileyeceği düşüncesinden yola çıkarak, öncelikle KOBİ'lerin finansal sorunlarının tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm olabilecek önerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Finansal kiralama sektörü de KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözümünde sağladıkları orta ve uzun vadeli finansman imkânlarıyla önemli bir yer tutmaktadır.

Finansal kiralama (leasing), özellikle finansman sıkıntısının üretimi kısıtladığı, talebin karşılanmadığı sektörlerde, piyasanın canlanmasını sağlama ve üretken yatırımları artırmak açısından oldukça etkili bir finansman tekniğidir (Akel vd., 2010: 271).

Ticari bankalardan orta ve uzun vadeli kredi sağlayamayan ve öz sermayelerini yükseltme imkânı olmayan işletmeler finansal kiralama tekniğiyle fon gereksinimlerinin yaklaşık %100'ünü sağlayabilirler. İşletmelerin ihtiyaç duyduğu varlıkları satın almak yerine kiralaması nedeniyle fonlarını başka alanlarda kullanabilme ve böylece işletmenin karlılığını ve likiditesini artırma imkânı vardır. Özellikle, ihracat yoğun sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin modern makine ve teçhizatları kiralama yoluyla kolay bir şekilde elde etmesi mümkündür (Ceylan ve Korkmaz, 2008: 125).

Özellikle yatırım mallarının finansman aracı olarak kullanılan finansal kiralama, finans sektöründe katma değer yaratan en önemli yöntemlerden biridir. Dolayısıyla, finansal kiralamanın teşvik edilmesi yatırım mallarının finansmanını teşvik etmek anlamına gelmektedir. Finansal kiralama, ekonomiye yeni bir boyut getirerek üretimin artmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, teknolojinin yenilenmesine aracılık ederek refah seviyesini artırmada önemli bir rol üstlenmektedir (DPT, 2007, s.111).

Bu araştırmanın amacı, küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansman sorunlarına çözüm oluşturabilecek orta ve uzun vadeli bir finansman tekniği olan finansal kiralamadan yararlanma düzeylerini tespit etmek, bu finansman tekniği ile ilgili görüşlerini değerlendirmek ve bu işletmelerin finansal performansları üzerinde finansal kiralama tekniğinin etkisini ortaya koymaktır. Literatürde küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansal kiralama tekniğini kullanma düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Ancak, finansal kiralama tekniğinin küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal performansları üzerindeki etkisini araştıran bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, çalışmanın hem farklı illerdeki KOBİ'ler üzerinde gerçekleştirilmesi hem de finansal kiralama tekniği ile KOBİ'lerin finansal performansları arasındaki ilişkiyi araştırması nedenleriyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma sekiz kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda KOBİ'lerin ülke ekonomisindeki yeri ve KOBİ'ler için finansal kiralama finansman tekniğinin önemi kısaca özetlenmiştir. İkinci kısımda finansal kiralama kavramı, tanımı, tarihsel gelişimi,

tarafları ve bugünkü durumundan bahsedilmiştir. Üçüncü kısımda finansal kiralamanın Türkiye'deki gelişimi işlem hacmi, yatırımlar içindeki payı ve mal grupları ile sektörlerle göre işlem payları dikkate alınarak incelenmiştir. Dördüncü kısımda KOBİ'lerin finansal kiralama işlemleri ile ilgili Türkiye'de yapılmış çalışmalardan elde edilen bulgular özetlenmiştir. Beşinci ve altıncı kısımda araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Yedinci kısımda, araştırmadan elde edilen bulgular özetlenerek sunulmuştur. Son kısımda ise araştırma ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2. Finansal Kiralama

Finansal kiralamanın tarihçesinin M.Ö. 2000'li yıllarda Sümerlerin Mezopotamya'da tarım aletlerini kiralaması ile başladığı ileri sürülmektedir. 1930'lu yıllarda ABD'de, 1960'lı yıllarda Avrupa ülkelerinde, 1970'li yıllarda gelişmekte olan ülkelerde finansal kiralama işlemleri görülmeye başlanmıştır. Çağdaş anlamda ilk finansal kiralama şirketi 1952 yılında ABD'de kurulan United States Leasing Corporation'dır.

ABD başta olmak üzere gelişmiş batılı ülkelerde önceleri arsa, bina, apartman dairesi gibi taşınmaz mal türleri ile sınırlı bulunan kiralama işlemlerine 1950'li yıllardan itibaren bilgisayar, fotokopi makineleri, haberleşme ve taşıt araçlarının giderek daha yaygın bir şekilde konu oldukları gözlenmiştir (Weston and Brigham, 1977: 347-348).

Avrupa Finansal Kiralama Birliği (European Federations of Leasing Company Association (Leaseurope))'ne göre finansal kiralama, belirli bir süre için kirala-yan ve kiracı arasında düzenlenen, üreticiden kiracı tarafından seçilip kirala-yan tarafından satın alınan bir malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır (Leaseurope, 2016). Başka bir tanıma göre finansal kiralama, herhangi bir varlığın mülkiyetini almadan sadece kullanım hakkının belirli bir süre devralmasına imkan veren bir finansman tekniğidir (Kırlıoğlu ve Öztaş, 2015: 2).

Finansal kiralama, "bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşu- luyla, ilgili kanun uyarınca yetkilendirilen kirala-yan tarafından finansman sağlama- ya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi; kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması; kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsamaması veya finansal kiralama sözleşmesine göre yapı- lacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının malın rayiç bedelinin yüz- de doksandan daha büyük bir değeri oluşturması hallerinden herhangi birini sağla- yan kiralama işlemi" ifade etmektedir (Finansal Kiralama, Faktoring ve Finans- man Şirketleri Kanunu, Madde 3(ç)).

Finansal kiralama sözleşmesi, kirala-yanın, kiracının talebi ve seçimi üzeri- ne üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı veya başka suretle temin et- tiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören söz-leşmedir (Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, Madde 18).

Finansal kiralama sözleşmesinde, finansal kiralamayı yapan (kiralayan) ve finansal kiralamayı kabul eden (kiracı) ve finansal kiralamaya konu olan malın üreticisi olmak üzere üç taraf bulunmaktadır. Çoğu zaman malın üreticisi devrede olmaz ve anlaşma kiralayan (finansal kiralama şirketi) ile kiracı (kullanıcı şirket) arasında gerçekleştirilir (Erol, 1999: 74). Kiralayan, finansal kiralama hizmeti veren tüzel bir kişilik olabileceği gibi gerçek bir kişi de olabilir. Kiralayan, kendi malını kiraya verebildiği gibi başkasından satın aldığı bir malı kiraya vererek kaynak sağlama işlevini üstlenen taraftır. Kiracı ise, finansal kiralama tekniğinden yararlanan tüzel bir kişilik olabileceği gibi gerçek bir kişi de olabilir. Kiracı, finansal ve ekonomik gereksinimleri nedeniyle sabit varlığın belirli bir ücret karşılığı ve belirli bir süre için kullanım haklarına sahip olan taraftır.

Finansal kiralama, hem yeterli öz kaynağı olmayan veya öz kaynaklarını yatırım ve üretimde kullanmak isteyen yatırımcılar hem de yatırım ve üretim kapasitesini artırmak isteyen girişimciler için finansal destek sağlayan önemli bir enstrümandır. Yatırımcıların bankalardan istedikleri krediyi bulamamaları, yeni yatırımlara ihtiyaç duymaları ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmek istemeleri gibi nedenler, yatırımcıları finansal kiralama tekniğini kullanmaya yöneltmiştir (Kırılıoğlu ve Öztaş, 2015: 7). Finansal kiralama şirketleri, varlık bazlı işlem yaptıkları için mali yapısı zayıf şirketleri fonlayabilmekte, istihdamın artırılması ve kayıt dışının önlenmesine önemli katkılar sunmaktadırlar. Finansal kiralama şirketleri tarafından mal satın alınıp zilyetliği ihtiyacı olan işletmelere yani kiracıya devredildiği için finansal kiralama şirketlerinin yapmış olduğu bütün işlemler kayıt dışı ekonominin azaltılmasına önemli katkı sağlamaktadır (Başak, 2012: 6).

3. Türkiye’de Finansal Kiralama Sektörünün Gelişimi

Türkiye’de teşvik tedbirlerinin uygulanmasına rağmen ticari yaşamda yeni olan finansal kiralama finansman türünün yararlı olup olmayacağı bilinmemesi, sistemin işleyişi konusundaki güvensizlik ve mevcut bir düzenlemenin olmayışı nedeniyle 1985 yılına kadar finansal kiralamanın yaygın bir şekilde uygulanmasına geçilememiştir (Kurtaran ve Günay, 2013: 390). Türkiye’de finansal kiralama 28.06.1985 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu tarihten itibaren finansal kiralama sektörü hızlı bir gelişme göstermiş ancak tasarrufların yetersizliği, ekonomideki istikrarsızlık nedeniyle finansal kiralama işlem hacmi istenilen seviyeye gelememiştir. 1986 yılında International Finance Corporation (IFC)’nin desteğiyle teknik ortağı Societe Generale, yerli ortağı İş Bankası olan Türkiye’nin ilk finansal kiralama şirketi İktisat Finansal Kiralama A.Ş. kurulmuştur.

1991 yılında Körfez krizinin yaşanması ve seçimler gibi iç ve dış faktörler nedeniyle sektör durgunluğa girmiştir. Finansal kiralama işlemlerinin avantajının anlaşılması ve 1994’den sonra yaşanan krizle beraber bankaların piyasa şartları gereğince kaynaklarını kamu finansmanına ve şirketlerin işletme finansmanı ihtiyacına yöneltmeleri neticesinde özellikle KOBİ’lerin yatırımlarının finansmanı için finansal kiralamaya başvurmaları finansal kiralama işlemlerinin hızlı bir şekilde yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır.

Bankacılık kesiminin tamamlayıcı sektörü olan finansal kiralama sektörü tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bankacılık sisteminin tamamlayıcısı konumdadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre Şubat 2016 itibariyle Türkiye’de 29 finansal kiralama şirketi faaliyet göstermektedir. 2006 yılından günümüze kadar çoğu kendi isteği ile olmak üzere 56 şirketin faaliyetlerine son verilmiştir.

Türkiye’de finansal kiralama sektörünün 2003-2014 yılları arasında gerçekleştirdiği işlem hacmi ve penetrasyon oranları Tablo 1’de verilmiştir. Türkiye’de finansal kiralama sektörünün gelişimine baktığımızda 1999, 2000, 2001, 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan ekonomik krizlerin etkisi ile finansal kiralama şirketlerinin işlem hacminin daraldığı, bu yıllar dışında yasal düzenlemenin yapıldığı 1985 yılından bugüne kadar işlem hacminin sürekli olarak arttığı görölmektedir. Özellikle 2010 ve 2011 yılı verilerine bakıldığında, sektörde işlem hacminin önemli oranda arttığı gözlemlenmekte ve bilanço büyüklüğü ile kar artışları da bu trendi teyit etmektedir. Finansal kiralama sektörü işlem hacmi %9,29 oranında büyüyerek 2014 yılında 7,64 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıl gerçekleşen penetrasyon oranı ise %6,5’tir. Başka bir ifadeyle, Türkiye’de gerçekleşen özel kesim yatırımlarının %6,5’i finansal kiralama yoluyla finanse edilmiştir. 2014 yılında 2013 yılına göre penetrasyon oranında %5,39 oranında düşüş yaşanmıştır. En fazla düşüşün yaşandığı yıllar işlem hacminin de yarı yarıya azaldığı 2009 ve 2008 yıllarıdır. Özellikle 2009 yılında penetrasyon oranı %3,71 olarak gerçekleşerek en düşük seviyesini görmüştür.

Finansal kiralama sektörü 2007 yılında en yüksek düzeyde gerçekleştirdiği 7,65 Milyar Dolarlık işlem hacmini, global kriz ve KDV oranlarının çok süratli bir şekilde bir geceden sabaha alınmış karar ile artırılmasından sonra çok ciddi iş hacmi kaybına uğramıştır. Maliye Bakanlığı’nın 31.12.2007 tarihinde KDV oranlarına ilişkin yaptığı düzenleme ile finansal kirala sektöründe %1’lik KDV teşviki ortadan kaldırılarak finansal kiralamaya konu olan malların KDV’si %18’e çıkarılmıştır. Kiralamaya konu sabit kıymet hangi oranda KDV’ye tabi ise finansal kira bedellerinin de o oranda KDV’ye tabi tutulacağı şeklinde düzenleme yapılmıştır. 2008 yılının Şubat ve Nisan aylarında finansal kiralamaya konu malların bazılarında uygulanan KDV oranı %8’e indirilmiştir. Ancak, KDV indirim finansal kiralama işlemlerine özel bir uygulama olmayıp genele yönelik yapılan bir düzenleme olduğundan finansal kiralamanın cazibesi kalmamış ve finansal kiralama sektörü artan bu vergi yükü ile hızla küçülmüştür. 2010 ve 2011 yıllarında sektör yeniden canlanarak işlem hacmini ortalama %60 oranında artırmış ve 2014 yılında işlem hacmi 2007 yılındaki seviyesine yaklaşarak 7,64 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ancak 2014 yılında yapılan sözleşme sayısı 20302 adet olup 2007 yılındaki sözleşme sayısının (51519) çok uzağındadır. Bu durum 2014 yılında az sayıda büyük işlem hacimli sözleşmeler yapıldığını göstermektedir. Dolayısıyla küçük ölçekli sözleşmelerin ağırlığının azaldığı, yani KOBİ’lerin finansal kiralama tekniğini kullanma oranının 2007 yılından sonra KDV avantajının kaldırılmasıyla azaldığı daha sonraki yıllarda yapılan yeni düzenlemeler ile belli durumlarda KDV oranlarının

tekrar %1 seviyesine çekilmesinin bile bu durumda bir değişikliğe sebep olmadığı görülmektedir.

Tablo 1: Finansal Kiralama Sektörünün İşlem Hacmi ve Penetrasyon Oranları

Yıllar	İşlem Hacmi (Milyar Dolar)	Değişim Oranı (%)	Penetrasyon Oranı* (%)	Değişim Oranı (%)
2014	7,64	9,29	6,50	-5,39
2013	6,99	30,41	6,87	17,24
2012	5,36	9,61	5,86	24,42
2011	4,89	53,77	4,71	19,24
2010	3,18	64,77	3,95	6,47
2009	1,93	-59,11	3,71	-43,79
2008	4,72	-38,30	6,60	-32,52
2007	7,65	55,17	9,78	81,11
2006	4,93	15,73	5,4	-21,51
2005	4,26	45,89	6,88	13,34
2004	2,92	35,19	6,07	-20,24
2003	2,16	-	7,61	-

* Yatırımların finansal kiralama yoluyla finanse edilme oranını veya finansal kiralama işlemlerinin ülkenin toplam özel sektör yatırımları içindeki payını göstermektedir.

Türkiye’de 2012-2015 yılları arasında finansal kiralama işlemlerinin mal gruplarına göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Türkiye’deki finansal kiralama işlemlerinin büyük bir kısmının (%45 ile %50 arası) iş makineleri ve makine ekipmanları kiralaması şeklinde olduğu görülmektedir. İş makineleri ve makine ekipmanları kiralaması içinde de en yüksek paya iş ve inşaat makinelerinin kiralaması sahiptir. Finansal kiralama işlemlerinden gayrimenkul kiralaması son yıllarda payını Sat ve Geri Kirala¹ tekniği ile artırarak ikinci sırada yer almıştır. Özellikle, 2014 ve 2015 yıllarında gayrimenkul kiralamasının oranı önceki yıllara göre büyük oranda artmıştır. 2012 yılında finansal kiralama işlemlerinin %7,95’i gayrimenkul kiralamasından oluşurken, her yıl artarak bu oran 2015 yılında %30,16 olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda gayrimenkul kiralamasının finansal kiralama işlemlerindeki payının artmasından dolayı, karayolu, havayolu ve demiryolu ulaşım araçlarının payı üçüncü sırada yer almıştır. 2012, 2014 ve 2015 yıllarında karayolu, havayolu ve demiryolu ulaşım araçlarının kiralaması finansal kiralama işlemleri içerisinde ortalama %7’lik

¹ 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile “sat ve geri kirala” işlemi hukuki bir altyapı kazanmıştır. Bir işletmenin, maliki olduğu bir malı bir finansal kiralama şirketine satması ve akabinde aynı malı, bu defa kiralama sözleşmesi ile kullanmaya devam etmesini sağlayan finansal kiralama yöntemi “sat ve geri kirala” olarak tanımlanmaktadır. Sat ve geri kirala işleminin konusu, finansal kiralamaya uygun olabilecek ikinci el değerliliği olan menkul ve gayrimenkuller olabilir (Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu).

paya sahipken 2013 yılında bu oran %2,86 olarak gerçekleşmiştir. Finansal kiralama işlemleri içerisinde en düşük paya bilgi işlem ve büro sistemleri kiralaması sahiptir.

Tablo 2: Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı (%)

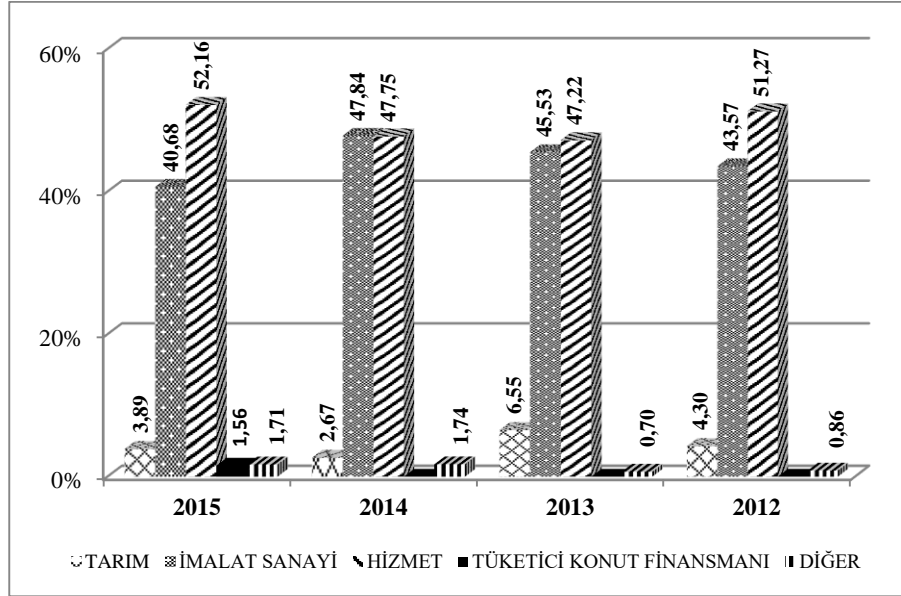
Mal Grupları	2015	2014	2013	2012
Karayolu Taşıtları	2,33	2,12	1,81	1,57
Havayolu Ulaşım Araçları	1,30	2,28	0,00	4,10
Gemiler ve Suda Yüzen Taşıt ve Araçlar	3,20	2,35	0,66	0,68
Demiryolu Ulaşım Araçları	0,26	0,00	0,39	0,65
İş ve İnşaat Makineleri	21,63	20,06	34,15	29,25
Sağlık Sektörü ve Estetik Ekipmanları	3,47	3,00	3,64	5,17
Metal İşleme Makineleri	6,77	7,40	6,04	7,88
Tekstil Makineleri	8,06	6,95	8,12	9,94
Elektronik ve Optik Cihazlar	0,81	1,32	1,15	2,25
Bilgi İşlem ve Büro Sistemleri	1,96	1,84	1,94	3,32
Gayrimenkul	30,16	29,22	16,70	7,95
Plastik İşleme Makineleri	2,33	1,69	0,93	1,87
Turizm Ekipmanları	1,02	1,04	1,01	1,59
Matbaacılık ve Kağıt İşleme Makineleri	1,12	1,41	2,09	2,04
Tarım ve Hayvancılık Makineleri	2,66	1,93	3,01	1,47
Diğer Makine ve Ekipmanlar	12,93	17,40	18,37	20,27
Toplam	100	100	100	100

Finansal kiralama işlemlerinin sektörlere göre dağılımı Grafik 1’de gösterilmiştir. Grafikte, yıllar itibarıyla oranlarda çok fazla bir değişim yaşanmadığı görülmektedir. 2014 yılı hariç finansal kiralama işlemlerinden en fazla yararlanan sektör hizmet sektörüdür. 2014 yılında yaklaşık %1’lik çok küçük bir farkla imalat sektörü en fazla finansal kiralama işleminden yararlanan sektör olmuştur. Ancak, grafikte de görüldüğü gibi finansal kiralama işlemlerinden yararlanan hizmet ve imalat sektörünün payları birbirine çok yakındır ve sektörün %90 ile %95 arasındaki payına onlar sahiptirler. Finansal kiralama işlemlerinden yararlanan bir diğer sektör 2015 yılında %3,89, 2014 yılında %2,67, 2013 yılında %6,55 ve 2012 yılında %4,30’luk paya sahip olan tarım sektörüdür. Tüketici konut finansmanı sektörü¹nün 2015 yılında finansal kiralama işlemleri içerisindeki payı %1,56’dır.

¹ 06.03.2007 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 5582 Sayılı “Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”da finansal kiralama şirketleri de tüketiciye konut finansmanı sağlayabilecek şirketler arasında belirtilmişlerdir. Ancak konut finansmanı yapacak finansal kiralama şirketlerinin bu konuda BDDK’dan izin almaları gerekmektedir (Gülelçe, 2008: 10).

Grafik 1: Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Finansal kiralama sektörünün Eylül 2015 tarihi itibarıyla bilanço toplamı 41,97 milyar TL'ye yükselmiş ve bir önceki yılın dokuz aylık verileri ile karşılaştırıldığında toplam %31,66 oranında bir artış gerçekleşmiştir. İşlem hacminin artışı sektörün karlılığına da olumlu katkılar sağlamış ve Eylül 2015 tarihi itibarıyla dönem net karı 634 milyon TL'ye yükselmiştir. Dönem net karı Eylül 2014 verileri ile karşılaştırıldığında toplam %33,9 oranında artmıştır. Dolayısıyla finansal kiralama sektöründe son dönemlerde özellikle işlem hacminde, bilanço yapısında ve kar rakamlarında olumlu düzeyde bir gelişimin yaşandığı görülmektedir.

4. Literatür Araştırması

Yapılan araştırmaların sonuçları göstermektedir ki, KOBİ'lerin işletme faaliyetleri esnasında karşılaştıkları en önemli sorun finansman sorunudur. Ekonomideki esnekliklerine rağmen varlıklarını devam ettirebilmeleri ve büyümeleri için finansman sorununu aşmaları gerekmektedir. İşletmelerin %99,8'ini, istihdamın %74,2'sini ihracatın %56,4'ünü ve ithalatın %37,8'ini oluşturan KOBİ'lerin finansal sorunlarını ülkenin genel ekonomik yapısından ayrı düşünmek olanaksızdır.

Türkiye'de hem nitelik hem de nicelik olarak KOBİ'leri finanse edecek yeterli sermaye bulunmadığını ifade eden Kalmış (2002), KOBİ'lerin finansman sorunlarının üstesinden gelebilmeleri ve uygun finansman kaynaklarını sağlamaları

için hükümetlerin öncelikle bu finansman kaynaklarını bulmaları ve bunların rasyonel kullanımını sağlamaları gerektiğini ifade etmiştir. Kolçak ve Bilici (2013), Erzurum alt bölgesindeki organize sanayi bölgelerindeki işletmelere finansal destek sağlanmadan önceki ve finansal destek sağlandıktan sonraki durumlarını tespit etmişlerdir. KOBİ'lere sağlanan finansal desteklerin üretim ve istihdam seviyelerine olumlu katkısının olduğunu ve daha önce atıl kapasite ile çalışan işletmelerin %100'e varacak kadar kapasite artışı sağladıkları belirtilmiştir. Finansal desteklerin çoğunlukla üretim ile ilgili yatırımlarda kullanımının tercih edildiği ve bu durumun daha fazla çalışan istihdam edilmesine neden olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, işletmelerin faaliyet süreleri ile başvurdukları finansman teknikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Korkmaz (2003), 67 KOBİ yöneticisi ile yaptığı anketler vasıtasıyla KOBİ'lerin finansman ve pazarlama sorunlarının çözümünde risk sermayesinin kullanılabilirliğini araştırmıştır. Pazarlama ile ilgili olarak KOBİ yöneticilerinin iç pazarı daraltıcı uygulamalardan, finansman konusunda ise kredi kurumlarının yüksek teminat istemelerinden şikâyetçi oldukları tespit edilmiştir. KOBİ yöneticilerinin, risk sermayesi finansman yöntemini kavram olarak tanımakla birlikte, bu konuda detaylı bilgiye sahip olmadıkları için bu finansman yöntemini kullanmadıkları tespit edilmiştir. Atay (2012) çalışmasında KOBİ'lerin finansal sorunlarını ve çözüm önerilerini incelemiştir. KOBİ'lerin finansman sorunlarının temelinde yatan başlıca etkenlerin satışlarda meydana gelen dalgalanmalar, KOBİ'lerin finansal sorunlarına çözüm getirmekten uzak yasalar ve kararnameleler, zorlu rekabet koşulları, çalıştırılan elemanlarla olan ilişkiler, artan sorumluluk, mevcut mali kayıplar ve başarısızlık riski olduğunu belirtmiştir. Finansman yetersizliği nedeniyle teknolojiye yatırım yapamayan KOBİ'ler için Avrupa Birliği üyesi ülkeleri yazılımın da dahil olduğu ileri teknoloji ürünlerinin leasing yoluyla edinilmesi ya da satın alınmasına finansal destek sağlamaktadır. Atay, Türkiye'de de buna benzer yöntemlerin kullanılmasını KOBİ'lerin gelişimine katkı sağlayacağını ifade etmiştir.

Yılmaz (2005) yaptığı çalışmada, 45 küçük ve orta ölçekli işletmenin yaptığı finansal verimlilik artırıcı faaliyetleri belirlemiş ve bu faaliyetlerin düzeyinin yerli ve yabancı çalışmaların sonuçları ile karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda, imalat işletmelerinde finansal verimlilik artırmak amacıyla en yoğun olarak yararlanılan yöntemler JIT (%73), internet kullanımı (%67) ve daha ucuz malzeme ve parça satın alma (%59) iken hizmet işletmelerinde en yoğun olarak yararlanılan yöntemler internet kullanımı (%74), finansal kiralama (%61) ve stratejik ortaklık oluşturma (%57) olarak belirlenmiştir. Arslan (2003), Ankara ilinde faaliyet gösteren 111 KOBİ'nin çalışma sermayesi ve finansal kaynakların kullanımı ile ilgili finansal kararları ve uygulamalarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, KOBİ'lerin yatırım projelerini daha çok geri ödeme süresi yöntemine göre değerlendirdiği, yatırımların finansmanı için banka kredilerini tercih ettikleri ve çalışma sermayesi yönetiminde nakit bütçesine önem verdikleri tespit edilmiştir. Ancak işletmelerin leasing ve faktöring gibi finansman tekniklerinden yararlanma oranlarının çok düşük olduğu görülmüştür. Ayrıçay ve Kılıç (2012) yaptıkları çalışmada, KOBİ'lerin hangi finansman kaynaklarını kullandığını, leasing, faktöring ve forfaiting yöntemlerini kullanım

düzeylelerini ve kullanım amaçlarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. Kahramanmaraş ilinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren 40 KOBİ'ye uygulanan anket çalışması sonucunda; KOBİ'lerin finansman aracı olarak büyük ölçüde ticari kredilerden yararlandıkları ve alacaklarını tahsilde zorluk çekmeleri nedeniyle kısa vadeli finansman sorunu yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, işletmelerin %47,5'i leasing finansman tekniğini kolay edinilmesi ve maliyet avantajı sağlaması nedeniyle tercih ettiklerini, forfaiting finansman tekniği ile ilgili bilgileri bulunmadığını ve faktoring finansman tekniğini alacaklarını takip etmek, tahsilini sağlamak ve riskini azaltmak amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Akel vd. (2010), 2005-2008 yılları arasında finansal tablolarına kesintisiz olarak ulaşılabilen ve Borsa İstanbul'a kayıtlı altı finansal kiralama şirketini oran analizi ve karşılaştırmalı finansal tablolar analizi yöntemleriyle finansal olarak analiz etmişlerdir. Ayrıca, çalışmada bir finansman tekniği olarak finansal kiralama tekniği değerlendirilmiştir. Öztürk vd. (2007), finansal kiralamanın Borsa İstanbul hisse senetleri piyasasında işlem gören işletmelerde kullanım düzeyini ve finansal kiralama dan yararlanan işletmelerin bilançosunda yer alan yabancı kaynak yapılarına etkilerini araştırmışlardır. Araştırmada, 2006 yılı sonu itibarıyla Borsa İstanbul'da işlem gören imalat sektöründeki 157 işletmeden %38'inin ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren 28 işletmeden %29'unun finansal kiralama tekniğini kullandığı tespit edilmiştir. Altıntaş ve Sarı (2012), finansal kiralama sektörüne ilişkin veriler göz önüne alınarak KDV düzenlemelerinin finansal kiralama sektörüne etkisini araştırmışlardır. Çalışmada, 30 Aralık 2007 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile %1'lik vergi avantajının ortadan kalkmasıyla finansal kiralama sektörünün gerek işlem hacmi gerekse sözleşme adedi olarak önemli bir kayba uğradığı ifade edilmiştir. Şit M. ve Şit A. (2013), Türkiye'de finansal kiralama sektörünün 2008-2012 yılları arasındaki gelişimini incelemişlerdir. Finansal hizmetler sektörünün gelişimine paralel olarak finansal kiralama sektörünün de yıllar itibarıyla büyüdüğü, ancak 2008 global krizinin ve 30.12.2007 tarihinde alınan kararla KDV oranlarındaki ani yükselişin sektörü olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Karasioğlu (2001), Türkiye'de uygulanmakta olan finansal kiralamanın muhasebeleştirilme sürecini ve uluslararası standartlar karşısındaki durumunu değerlendirmiştir. Kırlioğlu ve Öztaş (2015), finansal kiralama işlemlerini TMS 17 çerçevesinde inceleyerek kiralaayan ve kiracı şirketlerin yapmaları gereken muhasebe kayıtlarını göstermişlerdir.

Çondur vd. (2008), ASTİM Organize Sanayi Bölgesi'nde tesadüfi olarak seçilen toplam 66 KOBİ'ye anket uygulayarak, KOBİ'lerin leasing yönteminden ne ölçüde yararlandıklarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. Ankete katılan KOBİ'lerin yaklaşık üçte birinin leasing yöntemiyle mal alımında bulunduğu ve bu yöntemin avantajlarını görerek daha sonraki mal alımlarında yine bu yöntemle başvurdukları belirlenmiştir. KOBİ'lerin büyük çoğunluğu leasing hizmetini özel bankaların leasing kuruluşlarından sağladıkları ve %80'inin makine-teçhizat, tezgah ve üretim makineleri alımında bu yöntemi kullandıkları tespit edilmiştir. Yıldırım vd. (2006), Avrupa Birliği bölgesel kalkınma projelerinde Düzey II bölgesinde yer alan Erzu-

rum, Erzincan ve Bayburt illerindeki 112 KOBİ üzerinde uygulanan anket çalışmasıyla KOBİ'lerin finansal kiralama yönteminden yararlanma düzeyleri ve uygulamada karşılaştıkları sorunları tespit ederek, çözüm önerileri sunmuşlardır. Araştırma da, finansal kiralama finansman yöntemi hakkında yeterli bilgiye sahip olan işletmelerin oranı %34 olarak belirlenmiştir. Finansal kiralama yönteminden yararlanan 15 işletmeden 11'i iş makinesi, 3'ü kara ulaşım aracı ve 1 tanesi ise hammadde alımında finansal kiralamadan yararlandığını belirtmiştir.

5. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu araştırmada, işletmeler için önemli bir finansman tekniği olan finansal kiralamanın Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize ve Trabzon'da faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli imalat işletmeleri tarafından kullanılma düzeyini, söz konusu işletmelerin finansal kiralama ile ilgili görüşlerini ve hesaplanan finansal oranlar aracılığıyla finansal kiralamanın finansal performans üzerindeki etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın ana kütlesi, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize ve Trabzon illerinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli imalat işletmeleridir. İmalat işletmelerinin listesi ve iletişim bilgileri illerdeki Ticaret ve Sanayi Odalarından temin edilmiştir. Çalışmada, adı geçen illerde çok sayıda KOBİ olduğu için tüm KOBİ'lere ulaşmak zaman ve maliyet açısından mümkün olmadığından basit tesadüfi örnekleme yöntemine gidilmiş ve cevap alınan 413 işletme analiz kapsamına dahil edilmiştir.

Tablo 3: Finansal Kiralamadan Yararlanma Durumuna Göre İşletmelerin Dağılımı

İller	Finansal Kiralamadan Yararlanan İşletmeler		Finansal Kiralamadan Yararlanmayan İşletmeler	
	Frekans	%	Frekans	%
Artvin	6	42,86	8	57,14
Giresun	11	18,64	47	81,36
Gümüşhane	8	19,51	33	80,49
Rize	36	28,13	92	71,87
Trabzon	62	36,05	110	63,95
Toplam	123	29,78	290	70,22

Araştırmaya dâhil edilen işletmelerden finansal kiralamadan yararlanan ve yararlanmayan işletmelerin dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. Finansal kiralamadan yararlanan işletmelerin sayısı 123, yararlanmayanların 290'dır. Başka bir ifadeyle, toplam örneklem hacminin %29,8'i finansal kiralamadan yararlanmıştır.

6. Araştırmanın Veri ve Yöntemi

Bu araştırma için gerekli verilerin elde edilmesinde yüz yüze görüşme ve anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu üç kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda işletmelerin genel bilgilerine yönelik sorular, ikinci kısımda işletmelerin finansal

kiralama ile ilgili görüşlerini değerlendirmeye yönelik sorular ve üçüncü kısımda işletmelerin finansal tablolarındaki (bilanço ve gelir tablosu) bilgilerini tespit etmeye yönelik sorular yer almaktadır.

Çalışmada, bölgedeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansal tabloları elde edilemediği için bu işletmelere bilanço ve gelir tablosu kalemleri ile ilgili 12 soru yöneltilmiştir. İşletmelere bilanço ile ilgili dönen ve duran varlık, öz kaynak, ticari borç ile kısa ve uzun vadeli borç tutarları sorulmuştur. Gelir tablosu ile ilgili olarak da net satış, satışlarının maliyeti, brüt satış kârı, faaliyet ve finansman giderleri ile net kâr tutarları sorulmuştur. Çalışmada, daha sağlıklı bilgi edinilmesi amacıyla işletmelerin serbest muhasebeci mali müşavirleriyle yüz yüze görüşülerek bilanço ve gelir tablosu ile ilgili soruların cevaplandırılması sağlanmıştır.

Böylece, işletmelerden bilanço ve gelir tablosu ile ilgili elde edilen bilgilerden yararlanılarak analiz kapsamına alınan küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal durumları oran analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırmada, rastgele örnekleme ile seçilmiş 413 işletmeden elde edilen veriler değerlendirilirken Excel ve SPSS 22 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler, frekans ve yüzde değerler üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca, hesaplanan finansal oranların istatistiksel olarak anlamlılıklarını test edebilmek için “tek örnek t testi”nden ve finansal kiralamadan yararlanan ve yararlanmayan işletmelerin finansal oranları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla parametrik olmayan hipotez testlerinden “Mann Whitney U Testi”nden yararlanılmıştır.

Değerlendirmede, hem şirket yöneticisi hem de şirketin serbest muhasebeci mali müşavirinin ankete verdiği cevaplar referans alınmıştır.

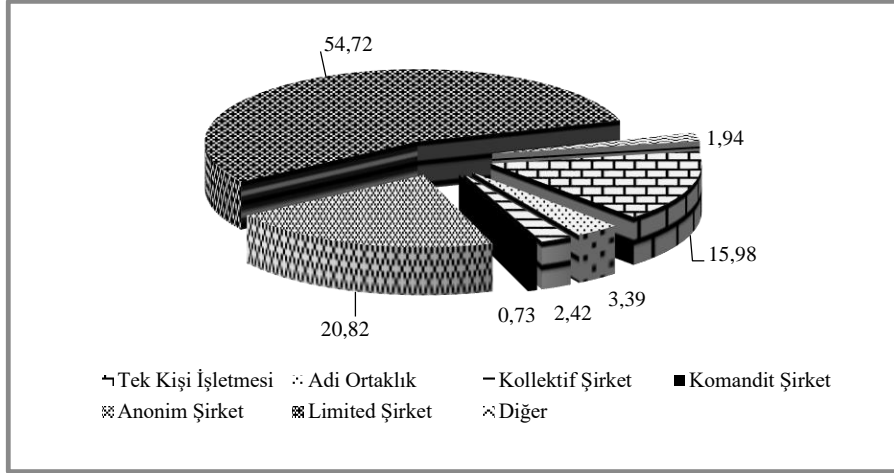
7. Araştırmanın Bulguları

Bu kısımda araştırmada elde edilen bulgular işletmelerin genel özellikleri, finansal kiralama ile ilgili görüşleri ve finansal kiralama ile finansal oranlar arasındaki ilişkiler olmak üzere 3 aşamada sunulmuştur.

7.1. İşletmelerin Genel Özellikleri

Araştırmanın yapıldığı illerdeki 413 imalat işletmesinin hukuki yapılarının dağılımı Grafik 2’de gösterilmiştir. Araştırmada, bu işletmelerinin büyük çoğunluğunun sermaye şirketi olarak kurulduğu belirlenmiştir. Analiz kapsamındaki imalat işletmelerinin yaklaşık %54,72’si limited şirket ve %20,82’si anonim şirket olarak kurulmuştur. Yani, araştırmanın örnekleme hacminin %75,54’ünü sermaye şirketleri oluşturmuştur. Diğer işletmelerin ise, yaklaşık olarak %15,98’i tek kişi işletmesi, %3,39’u adi ortaklık şeklinde, %2,42’si kolektif şirket ve %0,73’ü komandit şirket olarak kurulmuştur. Bunların dışında diğer seçeneğini işaretleyen 8 işletmeden sadece Rize ilinde faaliyet gösteren 1 işletme Kamu İktisadi Teşebbüsü olarak faaliyet gösterdiğini belirtmiştir. Diğer 7 işletme ise, hukuki durumları ile ilgili herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Grafik 2: İşletmelerin Hukuki Yapılarına Göre Dağılımı

Tablo 4'te finansal kiralama tekniğinden yararlanan ve yararlanmayan imalat sanayi işletmelerinin faaliyet kollarına göre dağılımı gösterilmiştir. Analize dâhil edilen imalat işletmelerinin %48,91'i gıda ürünleri ve içecek imalatı, %11,38'i fabrikasyon, metal ürünleri imalatı, %9,20'si ağaç ürünleri imalatı, %8,47'si makine ve teçhizat imalatı, %7,51'i metalik olmayan mineral ürün imalatı ve %3,15'i tekstil ürünleri imalatı sektöründe faaliyet göstermektedir. Bu sektörlere dâhil edilemeyen işletmeler diğer imalat sektörü başlığı altında toplanmıştır. Diğer imalat sektörlerinde faaliyet gösteren imalat işletmeleri örneklem hacminin %11,38'ini oluşturmaktadır.

Tablo 4: Finansal Kiralama Açısından İşletmelerin Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı

Faaliyet Kolu	Finansal Kiralamadan Yararlanan İşletmeler		Finansal Kiralamadan Yararlanmayan İşletmeler		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Gıda Ür. ve İç. İmalatı.	49	39,84	153	52,76	202	48,91
Tekstil ve Teks. Ür. İmalatı.	2	1,63	11	3,79	13	3,15
Ağaç Ürünleri İmalatı	10	8,13	28	9,66	38	9,20
Fabrikasyon, Metal Ür. İml.	13	10,57	34	11,72	47	11,38
Makine ve Teçhizat İmalatı	8	6,50	27	9,31	35	8,47
Metalik Olm. Min. Ür. İmal.	19	15,45	12	4,14	31	7,51
Diğer İmalat	22	17,89	25	8,62	47	11,38

Finansal kiralama tekniğinden yararlanan işletmelerin %39,84'ü gıda ürünleri ve içecek imalatı sektöründe %15,45'i metalik olmayan mineral ürünler imalatı

sektöründe %10,57'si ise fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektöründe faaliyet göstermektedir.

Tablo 5'te finansal kiralama açısından işletmelerin faaliyet sürelerine göre dağılımı sunulmuştur. İşletmeler faaliyet sürelerine göre dört kategoriye ayrılmıştır. Araştırma kapsamındaki imalat işletmelerinin hemen hemen yarısı (%47,57), 11-25 yıl aralığında faaliyetlerini sürdürmektedir. 3-10 yıl arasında faaliyetlerine devam eden işletmelerin oranı %26,46, 26 yılın üzerinde faaliyet gösteren işletmelerin oranı ise %20,87'dir. 3 yıldan daha az bir zaman diliminde faaliyetlerine devam edenlerin oranı da %5,1'dir. 26 yıl ve üstü faaliyet gösteren işletmelerin en yoğun olduğu il %30,81'lik oranla Trabzon'dur. Faaliyet sürelerine göre, 11-25 yıl arası faaliyet gösteren işletmeler (%47,15) finansal kiralama tekniğinden en çok yararlanan işletmelerdir. Finansal kiralama tekniğinden yararlanan diğer işletmelerin %24,39'u 3-10 yıl arası faaliyet gösteren işletmeler ve %21,14'ü 26 yıl ve üstü faaliyet gösteren işletmelerdir. En fazla işletme 11-25 yıl aralığında yer aldığı için finansal kiralama tekniğini kullanmayan işletmelerin de yoğun olduğu aralık 11-25 yıl aralığı olmuştur.

Tablo 5: Finansal Kiralama Açısından İşletmelerin Faaliyet Sürelerine Göre Dağılımı

Faaliyet Süresi	Finansal Kiralamadan Yararlanan İşletmeler		Finansal Kiralamadan Yararlanmayan İşletmeler		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
3 yıldan az	9	7,32	12	4,15	21	5,10
3-10 yıl arası	30	24,39	79	27,34	109	26,46
11-25 yıl arası	58	47,15	138	47,75	196	47,57
26 yıl ve üstü	26	21,14	60	20,76	86	20,87

7.2. İşletmelerin Finansal Kiralama ile İlgili Görüşleri

İşletme faaliyetlerinin finansmanında ticari kredilerin, orta ve uzun vadeli banka kredilerinin ve öz kaynakların kullanımı yanında çeşitli finansman tekniklerinden de yararlanılmaktadır. Bu teknikler arasında faktöring, forfaiting, leasing ve risk sermayesi önemli bir yer tutmaktadır. Çalışmanın yapıldığı bölgedeki küçük ve orta ölçekli imalat işletmeleri bu finansman tekniklerinden en fazla finansal kiralama yöntemine başvurduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6'da KOBİ'lerin finansal kiralama tekniğini kullanma amaçlarının önem derecesine göre dağılımı sunulmuştur. KOBİ'lerin finansal kiralamadan yararlanmak istemelerinin en önemli nedeni (%57,6) maliyet açısından işletmelere sağladığı avantajlardır. İşletmelerin bu finansman tekniğine başvurarak teknolojik gelişmelerden yararlanmak ve mevcut kaynaklarını daha karlı başka alanlarda değerlendirmek istemeleri ise ikinci (%32,3) ve üçüncü (%33,8) sırada önemsedikleri nedenler olarak tespit edilmiştir. Ağırlıklı ortalama değerlere bakıldığında, bu üç seçeneğin dışında işletmelerin mevcut kaynaklarının yetersiz olması da bu finansman tekniğine başvurularında önemli bir paya (%17,6) sahiptir.

Tablo 6: İşletmelerin Finansal Kiralamaya Başvurma Nedenlerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı

Seçenekler	1. Sırada		2. Sırada		3. Sırada		Ağırlıklı Ortalama*	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Maliyet Açısından Avantajlı Olması	80	57,6	16	16,7	9	13,2	281	41,5
Teknolojik Gelişmelerden Daha İyi Yararlanmak	17	12,2	31	32,3	18	26,5	131	19,4
Mevcut Kaynakların Yetersizliği	25	17,9	17	17,6	10	14,7	119	17,6
Mevcut Kaynakları Daha Karlı Başka Alanlarda Değerlen.	6	4,3	16	16,7	23	33,8	73	10,8
Vergi İstisnasından Yararlanmak	9	6,6	16	16,7	7	10,3	66	9,7
Diğer	2	1,4	-	-	1	1,5	7	1,0
Toplam	139	100	96	100	68	100	677	100

*Ağırlıklı Ortalama=1. Sıra frekansı x3+2. Sıra Frekansı x 2+3. Sıra Frekansı x1 şeklinde hesaplanmıştır.

Tablo 7’de finansal kiralama ile işletmeler tarafından alınan varlıkların önem derecesine göre dağılımı sunulmuştur. Finansal kiralamadan yararlanan işletmelerin büyük bir kısmı imalat makineleri alımında bu yöntemle başvurduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7: Finansal Kiralama İle Alınan Varlıkların Önem Derecesine Göre Dağılımı

Seçenekler	1. Sırada		2. Sırada		3. Sırada		Ağırlıklı Ortalama*	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İmalat Makineleri	87	65,4	15	23,4	4	12,9	295	52,9
Kara Ulaşım Araçları	33	24,8	28	43,8	8	25,8	163	29,2
Bilgisayar Büro Malz. ve Haberleşme	9	6,8	13	20,3	12	38,7	65	11,6
Gayrimenkul	4	3	8	12,5	7	22,6	35	6,3
Toplam	133	100	64	100	31	100	558	100

*Ağırlıklı Ortalama=1. Sıra frekansı x3+2. Sıra Frekansı x 2+3. Sıra Frekansı x1 şeklinde hesaplanmıştır.

Bu finansman tekniği ile işletmelerin %65,4’ü birinci sırada imalat makinesi alımını önemserken, ikinci sırada önemsedikleri %43,8’lik oranla kara ulaşım araçları ve üçüncü sırada önemsedikleri %38,7’lik oranla bilgisayar büro malzemesi ve haberleşme araçlarının alımıdır. Ağırlıklı ortalama değerler de bu durumu destekler niteliktedir. Gayrimenkul alımında finansal kiralama tekniğinin tercih edilmesini birinci sırada önemseyen işletmelerin oranı %3, ikinci sırada önemseyen işletmelerin

oranı %12,5 ve üçüncü sırada önemseyen işletmelerin oranı ise %22,6 olarak belirlenmiştir.

Analiz kapsamına alınan küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal kiralamadan yararlanmama nedenlerinin önem derecesine göre dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur. Ağırlıklı ortalama değerlere göre, işletmelerin %41,8’i ihtiyaç duymadıkları için %29,3’ü ise konu hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları için finansal kiralamaya başvurmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sıralama birinci ve ikinci önem düzeyinde de değişmemektedir. Birinci sırada finansal kiralamaya ihtiyaç duyulmadığını işaretleyen işletmelerin oranı %47,9 iken ikinci sırada önemseyen işletmelerin oranı %34,9 olarak tespit edilmiştir. İşletmelerin üçüncü sırada en çok önemsedikleri neden ise %33,8’lik oranla finansal kiralamanın maliyetinin yüksek olmasıdır.

Tablo 8: İşletmelerin Finansal Kiralama Tekniğini Kullanmama Nedenlerinin Önem Derecesine Göre Dağılımı

Seçenekler	1. Sırada		2. Sırada		3. Sırada		Ağırlıklı Ortalama*	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Konu Hakkında Yeterli Bilgi Sahibi Olunmaması	74	29,8	30	23,8	12	18,5	318	29,3
Maliyetinin Yüksek Olması	27	10,9	23	18,3	22	33,8	149	13,7
İhtiyaç Duyulmaması	119	47,9	44	34,9	8	12,3	453	41,8
Kullanımında Sınırlamaların Bulunması	6	2,4	14	11,1	8	12,3	54	5,0
İşletmenin Kredi Değerliliğini Düşürmesi	3	1,2	7	5,6	8	12,3	31	2,9
Genel Müdürlüğün Tercihi	17	6,9	7	5,6	7	10,8	72	6,6
Diğer	2	0,9	1	0,7	-	-	8	0,7
Toplam	248	100	126	100	65	100	1085	100

*Ağırlıklı Ortalama=1. Sıra frekansı x3+2. Sıra Frekansı x 2+3. Sıra Frekansı x1 şeklinde hesaplanmıştır.

7.3. Finansal Kiralama ve Finansal Oranlar Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Bilanço ve gelir tablosu ile ilgili elde edilen verilerden yararlanarak analiz kapsamındaki küçük ve orta ölçekli imalat işletmeleri için 12 tane finansal oran hesaplanmıştır. Bu oranlar; likidite oranlarından cari oran, aktivite oranlarından duran varlık, aktif ve özsermaye devir hızıdır. Sermaye yapısı oranlarından toplam borç oranı, borç özsermaye oranı, özsermaye çarpanı ve özsermaye oranı; kârlılık oranlarından brüt kâr marjı, net kâr marjı, aktif kârlılık oranı ve özsermaye kârlılık oranıdır. Analiz kapsamına alınan küçük ve orta ölçekli imalat işletmeleri için hesaplanan finansal oranlar ile ilgili istatistikler ve hesaplanan finansal oranların istatistik olarak anlamlılıklarını test edebilmek için yapılmış “tek örnek t testi” sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur. Hesaplanan t değerleri, finansal oranların istatistiksel olarak anlamlı

olduklarını göstermektedir. Hesaplanan standart sapma değerlerine bakıldığında, işletmelerin duran varlık devir hızı, cari oran, özsermaye devir hızı ve öz sermaye çarpanı değerlerine göre işletmeler arasında oluşan farklılaşmanın diğer oranlara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Analize dahil edilen küçük ve orta ölçekli imalat işletmeleri için ortalama cari oran 4,25 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, bölgedeki işletmelerin kısa vadeli borçlarını geri ödemede yeterli likiditeye sahip olduklarını göstermektedir. Ancak işletmelerin kısa vadeli borçlarının dört katı kadar likit varlığa sahip olması, işletmelerin kaynaklarını etkin bir şekilde kullanamadıklarının da bir göstergesidir. Bu nedenle, cari oranın işletmenin faaliyetlerini kesintiye uğratmayacak düzeyde olması gerekmektedir.

Tablo 9: Küçük ve Orta Ölçekli İmalat İşletmelerine Ait Finansal Oranlarla İlgili İstatistikler

Finansal Oranlar ¹	İşl. Sayısı	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma	t değeri	Skewness		Kurtosis	
							İst.	Std. Hata	İst.	Std. Hata
CO	393	0,11	38,00	4,246*	5,945	14,160	3,858	0,123	17,510	0,246
DVDH	399	0,13	84,00	5,974*	12,128	9,838	5,493	0,122	31,571	0,244
AkDH	404	0,05	21,00	1,310*	1,932	13,619	6,818	0,121	56,226	0,242
ÖDH	406	0,11	42,00	2,977*	5,668	10,584	5,756	0,121	35,125	0,242
TBO	397	0,03	8,00	0,790*	0,891	17,674	4,610	0,122	29,055	0,244
BÖO	399	0,07	38,00	1,762*	2,935	11,994	7,457	0,122	73,525	0,244
ÖÇ	404	0,08	53,00	3,012*	4,842	12,508	7,000	0,121	62,537	0,242
ÖO	404	0,02	12,00	0,755*	1,059	14,352	7,098	0,121	66,360	0,242
BKM	403	0,00	7,00	0,513*	0,627	16,389	5,471	0,122	43,112	0,243
NKM	403	0,01	2,50	0,272*	0,338	16,168	3,721	0,122	18,240	0,243
AKO	401	0,01	6,00	0,272*	0,498	10,912	8,177	0,122	87,405	0,243
ÖKO	402	0,02	15,00	0,500*	1,117	14,160	11,12	0,122	141,167	0,243

*0,01 düzeyinde anlamlı

¹ Finansal oranların hesaplanması için bakınız (Dağlı, 2009: 61-85).

Not: Tabloda CO, cari oranı; DVDH, duran varlık devir hızını; AkDH, aktif devir hızını; ÖDH, özsermaye devir hızını; TBO, toplam borç oranını; BÖO, borç-özsermaye oranını; ÖÇ, özsermaye çarpanını; ÖO, özsermaye oranını; BKM, brüt kâr marjını; NKM, net kâr marjını; AKO, aktif kârlılık oranını ve ÖKO, özsermaye kârlılık oranını göstermektedir.

Bölgedeki 399 KOBİ için hesaplanan ortalama duran varlık devir hızı, işletmelerin duran varlıklarının 5,97 katı kadar satış gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Bu durum, işletmelerin duran varlıklarını etkin kullandıkları anlamına gelmektedir. Aktif devir hızı, işletmenin sahip olduğu toplam yatırımlarının satışlar üzerinden yılda kaç defa nakde dönüştüğünü göstermektedir. Araştırmada yer alan 404 KOBİ için hesaplanan ortalama aktif devir hızı 1,31'dir. Bu oran aktiflerin etkin kul-

lanılmadığını ve işletmelerin yatırımlarını satışlar üzerinden yılda yaklaşık bir buçuk defa nakde dönüştürdüğünü ifade etmektedir. Ortalama özsermaye devir hızı 2,98 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, imalat işletmelerine ortaklar tarafından aktarılan fonların yaklaşık 3 katı satış gerçekleştirilerek fonların etkin kullanıldığını göstermektedir. Ancak, bu oranın yüksek hesaplanması satış hacminin fazlalığı ve/veya öz sermayenin yetersizliğinden kaynaklanabilmektedir. Bilanço ve gelir tablosu ile ilgili elde edilen bilgilere bakıldığında, işletmelerin satış hacminin fazlalığından ziyade öz sermayelerinin yetersizliği nedeniyle özsermaye devir hızının yüksek hesaplandığı görülmektedir.

Toplam borç oranı, borç özsermaye oranı, özsermaye çarpanı ve özsermaye oranı işletmenin genel borçluluk düzeyinin ve finansal riskinin belirlenmesini sağlar. Küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin ortalama toplam borç oranı 0,79 olarak hesaplanmıştır. Bu oran işletmelerin yatırımlarının %79'unu borçla finanse ettiğini ve yüksek oranda finansal kaldıraçtan yararlanarak finansal riske girdiklerini göstermektedir. Borç özsermaye oranının 1,76 olması, işletmelerin 1TL'lik öz sermayeye karşılık 1,76TL'lik borç kullandıklarını belirtmektedir. Öz sermaye çarpanının 3,01 olması ise işletmelerin 1TL'lik öz sermayeye karşılık 3 TL'lik yatırım yaptıklarını anlamına gelmektedir.

Küçük ve orta ölçekli imalat işletmeleri için satış karlılığı oranlarından brüt kar marjı 0,51, net kar marjı 0,27 olarak hesaplanmıştır. Brüt kar marjı, işletmelerin satışlarının %51'i kadar brüt satış karı elde ettiğini; net kar marjı, işletmelerin tüm giderler ve vergi ödedikten sonra satışlarının %27'si kadar gelir elde ettiğini göstermektedir. Yatırım karlılığı oranlarından ise aktif karlılık oranı ve öz sermaye karlılık oranı hesaplanmıştır. Ortalama aktif karlılık oranı 0,27 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, işletmelerin yaptıkları yatırımların %27'si kadar net kar elde ettiklerini göstermektedir. Öz sermaye karlılık oranı ise 0,50 olarak hesaplanmıştır. Bu oranda, ortakların işletmeye koydukları sermaye üzerinden %50 oranında net kar elde ettiklerini göstermektedir. Özsermaye karlılığının aktif karlılık oranından daha yüksek hesaplanması daha önce de belirtildiği gibi işletmelerin özsermaye değerlerinin düşük olmasından kaynaklanmakta ve imalat işletmelerinin yatırımlarını finanse etmek için finansal kaldıraçtan yararlandıklarını göstermektedir.

Araştırmada finansal oranların normal dağılıma sahip olup olmadıklarını tespit etmek için "Skewness ve Kurtosis" değerleri hesaplanmış ve Tablo 9'da gösterilmiştir. Elde edilen sonuçlar serinin normal dağılıma sahip olmadığını gösterdiği için finansal kiralama tekniğinden yararlanan ve yararlanmayan işletmelerin finansal oranları karşılaştırılırken parametrik olmayan hipotez testlerinden "Mann Whitney U" testi kullanılmıştır. Finansal kiralama tekniğinden yararlanan ve yararlanmayan işletmelerin finansal oranları ve Mann Whitney U test sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Elde edilen test sonuçları, finansal oranlardan duran varlık ve aktif devir hızına göre finansal kiralama yararlanan ve yararlanmayan işletmeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Cari oran, öz sermaye devir hızı, borçluluk oranları ve karlılık oranlarına göre ise finansal kiralama tekni-

ğinden yararlanan ve yararlanmayan işletmelerin değerleri birbirinden farklı olmasına rağmen bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 10: **Finansal Kiralama ile Finansal Oranlar Arasındaki İlişki ve Mann Whitney U Test Sonuçları**

Finansal Oranlar	Finansal Kiralamadan Yararlanan İşletmeler		Finansal Kiralamadan Yararlanmayan İşletmeler		Mann Whitney U Test Sonuçları	
	İşletme Sayısı	Ortalama	İşletme Sayısı	Ortalama	Z Değeri	Sig.
CO	118	4,520	276	4,130	-0,113	0,910
DVDH	121	4,080	279	6,788	-4,689*	0,000
AkDH	122	0,917	283	1,477	-3,052*	0,002
ÖDH	122	3,069	285	2,938	-1,533	0,125
TBO	120	0,732	278	0,816	-0,248	0,804
BÖO	120	2,003	280	1,660	-0,611	0,541
ÖÇ	123	3,437	282	2,830	-0,529	0,597
ÖO	123	0,621	282	0,814	-0,529	0,597
BKM	121	0,537	283	0,502	-1,266	0,206
NKM	122	0,268	282	0,274	-0,835	0,403
AKO	123	0,206	279	0,300	-0,774	0,439
ÖKO	123	0,419	280	0,535	-0,032	0,975

*0,01 düzeyinde anlamlı

Not: Tabloda CO, cari oranı; DVDH, duran varlık devir hızını; AkDH, aktif devir hızını; ÖDH, özsermaye devir hızını; TBO, toplam borç oranını; BÖO, borç-özsermaye oranını; ÖÇ, özsermaye çarpanını; ÖO, özsermaye oranını; BKM, brüt kâr marjını; NKM, net kâr marjını; AKO, aktif kârlılık oranını ve ÖKO, özsermaye kârlılık oranını göstermektedir.

Finansal kiralamadan yararlanan işletmelerin duran varlık ve aktif devir hızı bu finansman tekniğinden yararlanmayan işletmelere göre daha düşük tespit edilmiştir. Finansal kiralamadan yararlanmayan işletmeler duran varlıklarının 6,79 katı kadar satış gerçekleştirirken bu finansman tekniğinden yararlanan işletmeler duran varlıklarının 4,1 katı kadar satış gerçekleştirmektedir. Başka bir ifadeyle, finansal kiralamayı kullanmayan işletmeler duran varlıklarını daha etkin kullanmaktadır.

Aynı durum aktif devir hızı içinde geçerlidir. Finansal kiralamadan yararlanmayan işletmelerin aktif devir hızının yararlananlara göre daha yüksek hesaplanması, finansal kiralamadan yararlanmayan işletmelerin aktiflerini daha etkin kullandığını göstermektedir. Ancak, değerler arasında aşırı bir farklılık yoktur. Finansal kiralamadan yararlanan işletmeler yatırımlarını satışlar üzerinden yılda yaklaşık bir defa nakde dönüştürürken, bu teknikten yararlanmayan işletmeler yatırımlarını satışlar üzerinden yılda yaklaşık 1,5 defa nakde dönüştürmektedir. Her iki grup içinde hesaplanan aktif devir hızı değeri düşüktür. Bu durum, analiz kapsamına alınan küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin yatırımlarını etkin bir şekilde değerlendiremediklerini göstermektedir.

8. Sonuç

Ulusal ve uluslararası pazarda yoğun rekabetin yaşandığı bir ortamda faaliyet gösteren KOBİ'ler yoğun olarak bankacılığa dayalı sistemlerden yararlanma yoluna gidebilmekte ve daha çok öz kaynakları ile faaliyetlerini sürdürmektedirler. Ancak rekabet edebilirlik yeni ve teknolojik yatırımları gerektirmekte ve kaynak ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Çoğunlukla öz sermaye yoğun alışan KOBİ'lerin uzun vadeli finansman ihtiyacı daha da artmaktadır.

KOBİ'lerin yatırım ve üretim faaliyetlerini artırmaları ekonominin yeniden canlandırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır. KOBİ'lerin ekonomi için önemi, küçük işletmelerin finansmanının finansal kiralama yöntemi ile sağlanması vergi tabanını genişletici ve vergi gelirlerini artırıcı etkileri göz önüne alınarak, KOBİ'lerin en önemli fon kaynağını oluşturan finansal kiralama sektöründe işlem ve aracılık maliyetlerini azaltacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir (Türkiye Bankalar Birliği, 2010, s.2).

Son yıllarda atılan adımlar sayesinde getirilen yeni yasal düzenlemeler, ürün çeşitliliğini artırarak finansal kiralama sektörünün gelişimini olumlu yönde etkilemiştir. Halen önemli bir gelişme potansiyeline sahip olan sektörün performansı, ekonomik istikrar ve büyüme ile yakından ilişkilidir. Finansal kiralama sektörünün kriz dönemleri ve KDV değişikliğinin yapıldığı dönemler hariç işlem hacmi, aktif büyüklüğü ve karlılıklarının her yıl artarak devam etmesi, sektörün performansının ekonomik istikrar ve büyümeyle yakından ilişkili olduğunun kanıtıdır.

Finansal kiralama sektöründe 2007 yılından sonra sözleşme adetlerinde yaşanan düşüş, bu sektörden finansman imkânı sağlayan KOBİ sayısının azalmakta olduğunu göstermektedir. Ortalama sözleşme büyüklüklerindeki artış da, sektörün mali yapıları nedeniyle uzun vadeli kredi kullanma olanakları kısıtlı olan KOBİ'lerden uzaklaşmakta olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmanın amacı, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize ve Trabzon illerinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal kiralama ile ilgili görüşlerini değerlendirmek ve finansal kiralamanın işletmelerin finansal performansları üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Analiz sonuçlarına göre finansal kiralamadan yararlanan işletmelerin çoğunlukla gıda ürünleri ve içecek imalatı sektöründe bulunan ve 11-25 yıl arasında faaliyet gösteren işletmeler olduğu belirlenmiştir. Bu işletmeler, finansal kiralamaya çoğunlukla imalat makinesi alımı için başvurduklarını ve bu tekniği maliyet açısından avantajlı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu teknikten yararlanılmamasının en önemli nedenlerinin ise ihtiyaç duyulmaması ve bu konuda yeterince bilgi sahibi olunmaması olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, ondur vd. (2008) ASTİM organize sanayi bölgesindeki KOBİ'lerin ve Yıldırım vd. (2006)'nin Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerindeki KOBİ'lerin finansal kiralama ile ilgili davranışlarını değerlendirdikleri çalışmalarında elde ettikleri sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal performanslarını tespit etmek için hesaplanan 12 finansal orandan duran varlık ve aktif devir hızı ile finansal kiralama işlemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edil-

miştir. Finansal kiralamadan yararlanan işletmelerin söz konusu oranları, yararlanmayan işletmelere göre daha düşük çıkmıştır. Buna göre, işletmelerin finansal kiralamadan yararlanmaları, duran varlık ve toplam yatırımlarını etkin şekilde değerlendirmelerine katkıda bulunmamıştır. Bu sonuç, işletmelerin çoğunluğunda profesyonel bir finans yöneticisi olmaması dolayısıyla finansal kiralama işlemi ile ilgili başlangıçta maliyet hesaplamasının doğru yapılamaması veya alınan makine ve teçhizatın işletme tarafından etkin bir şekilde kullanılmamasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca, araştırmada küçük ve orta ölçekli işletmelerin bilanço ve gelir tablolarına ulaşılamadığı için bu bilgilerin anket yöntemiyle tespit edilmesi ve işletmelerin finansal oranlarının birden çok faktörden etkilendiğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Türkiye’de finansal kiralama sektörüne bakıldığında, 2008 yılında yaşanan global finansal krizin etkilerinin yavaş yavaş ortadan kalkması ve 28 Aralık 2011 tarihinde yapılan yeni KDV düzenlemesi ile beraber son dönemlerde aktif büyüklüğü, işlem hacmi, karlılık vb. göstergeler itibariyle hızlı bir büyüme seyri izlediği gözlemlenmektedir. Ancak 2015 yılı itibariyle 2007 yılındaki sözleşme sayısının çok uzağında olunması bu sektörden son dönemlerde daha fazla büyük ölçekli işletmelerin yararlandığını göstermektedir. Bu nedenle, finansal kiralama sektörünün büyüme hızını daha fazla artırmak için yeni düzenlemeler yapılarak KOBİ’lerin finansal kiralama konusunda bilgilendirilmesi ve tekrar bu sektörden yararlanmalarının teşvik edilmesi gerekmektedir. Doğru yatırım alanlarında profesyonel kişilerin önerileri dikkate alınarak kullanıldığında, finansal kiralamanın özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için birçok avantaja sahip olduğu unutulmamalıdır.

Kaynakça

- 6361 no’lu Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu.
 Akel, V., Ergül, N. ve Dumanoglu, S. (2010). İMKB’de İşlem Gören Finansal Kiralama Şirketlerinin 2005-2008 Dönemi Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, 28(1), 271-292.
 Altıntaş, T. ve Sarı, E. S. (2012). KDV Oranlarındaki Değişikliğin Türk Finansal Kiralama Sektörüne Etkisi. Mali Çözüm Dergisi, 114, 85-97.
 Aras, G. ve Müslümov, A. (2006). Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisinde KOBİ’lerin Yeri: Finansman, Ekonomik Sorunları ve Çözüm Önerileri, www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/Bildiri_33.PDF (Erişim:02.02.2016).
 Arslan, Ö. (2003). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Çalışma Sermayesi ve Bazı Finansal Yönetim Uygulamaları. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 4(1), 121-135.
 Atay, M. S. (2012). KOBİ’lerin Türkiye’de Bankalarla Yaşadığı Finansal Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 3(6), 1-7.
 Ayriçay, Y. ve Kılıç, M. (2012). KOBİ’lerde Leasing, Faktoring ve Forfaiting. II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 1-2 Ekim, 211-219.
 Başak, R. (2011). Finansal Kiralama Sektörünün Geleceği ve Türkiye Ekonomisine Katkıları Panel Notları. Finansal Kiralama Derneği,

- http://www.fider.org.tr/wswFiles/document/document_263/Fiderin_Katkilari_PANEL7_2_2012.pdf (Erişim: 17.02.2016)
- Bekçi, İ. ve USUL H. (2001). Göller Bölgesindeki Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Finansal Sorunları ve Çözüm Yolları. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(1), 111-125.
- Ceylan, A. ve Korkmaz, T. (2008). Finansal Teknikler, Bursa: Ekin Basım Yayım.
- Çondur, F., Evlimoğlu, U. ve Bozdağlıoğlu, E. Y. (2008). Finansal Yenilikler Kapsamında Leasingin KOBİ'lerde Kullanımına İlişkin Bir Araştırma. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(2), 1-26.
- Dağlı, H. (2009). Finansal Yönetim, Trabzon: Derya Kitabevi.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (2007). Finansal Hizmetler (Mali Piyasalar, Finans Kurumları, Bankacılık, Sigortacılık. Ankara: Finansal Hizmetler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2704.
- Emir, M., Uğur S. ve Arslantürk D. (2012). KOBİ'lerde Finansal Yönetim Uygulamalarının Finansman Sorunları Üzerindeki Etkisi: Trabzon İli Örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 6, 121-144.
- Erol, A. (1999). Finansal Kiralama (Leasing). Mükellefin Dergisi, 77, 73-89.
- Gülelçe, Hakan (2008). Mevzuatta Leasing. Leasing Dünyası, Eylül, 10-13.
- Kalmış, H. (2007). Türkiye'deki KOBİ'lere Uygun Finansman Kaynaklarının Sağlanması. www.econ.utah.edu/~ehrbar/erc2002/pdf/P378.pdf(Erişim:08.02.2016).
- Karasioğlu, F. (2001). İşletme Kaynaklarının Etkin Kullanılması Açısından Finansal Kiralama ve Muhasebe Uygulaması. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3, 53-64.
- Kaya, G. A. (2014). Elazığ İlinde KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bir Araştırma. Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi, 1(1), 193-224.
- Kırılıoğlu, H. ve Öztaş, S. (2015). Türkiye'de Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi. Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 1(2), 1-21.
- Knight, G. A. (2001). Entrepreneurship And Strategy In The International SME. Journal of International Management, 7, 155-171.
- Kolçak, M. ve Bilici, N. (2013). KOBİ'lere Sağlanan Finansal Desteklerin Üretim ve İstihdama Etkileri NUTS-II TRA-I Bölgesinde Bir Uygulama. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(3), 291-312.
- Korkmaz, S. (2003). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Pazarlama ve Finansman Sorunlarının Çözümünde Risk Sermayesinin Kullanılabilirliği Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 233-258.
- Kurtaran, A. ve Günay, B. (2013). Türkiye'de Leasing ve Leasing Şirketlerinin Etkinliklerinin VZA Yöntemi ile Ölçülmesi. 17. Finans Sempozyumu, 23-26 Ekim, Muğla.

- Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (2003). KOBİ Ekonomisi (Tarihi Gelişimi). Ankara: Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü.
- Leaseurope (European Federations of Leasing Company Association) (2016). <http://www.leaseurope.org/index.php?page=rental-leasing-introduction> (Erişim: 17.02.2016).
- Öztürk, V., Bal, H. ve Bal, E. Ç. (2007). Finansal Kiralama ve İMKB’de İşlem Gören Şirketlerde Kullanılma Düzeyi. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 67-86.
- Sarıaslan, H. (1996). Türkiye Ekonomisinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler İmalat Sanayi İşletmelerinin Sorunları ve Yeni Stratejiler, Ankara: TOBB Yayınları.
- Şahin, O. (2011). KOBİ’lerde Finansal Performansı Belirleyen Faktörler. ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 7(14), 183-200.
- Şit, M. ve Şit, A. (2013). Türkiye’de Finansal Hizmetler Sektörünün Gelişimi: Finansal Kiralama Sektörü Örneği. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(5), 35-47.
- Türkiye Bankalar Birliği (2010). Finansal Kiralama Sektörü Sorunlar ve Öneriler. <http://www.tbb.org.tr/content/upload/dokuman/488/leasing.pdf> (Erişim: 17.02.2016).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2015). Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri Haber Bülteni, 21864, <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=21864> (Erişim: 12.02.2016).
- Uluyol, O. (2013). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ) Finansal Yönetim Uygulamaları. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 60(4), 87-105.
- Weston, J. F. and Brigham, E. F. (1977). Essentials of Managerial Finance. 4 th. Ed., Hinsdale, III: The Dryden Press.
- Yıldırım, S., Albez, A. ve Küçük, O. (2006). KOBİ’lerde Finansal Kiralamadan (Leasing) Yararlanma Düzeyi: Bir Uygulama. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(2), 361-376.
- Yılmaz, H. (2005). İşletmelerde Finansal Verimliliğin Artırılması ve KOBİ’lerde Bir Araştırma. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 27, 125-133.